

PRIVATNI BIZNISKI INTERESI POSTAJO—JO IZZIVAJOCI.**DELAVCI SE PRIPRAVLJAJO NA PROTIOFENZIVO.**

Podjetnika izvalna taktika je strahila delavce v obrambi.

New York, N. Y. — Krojaški delavci, organizirani v Amalgamated Clothing Workers of America, so imeli že devetnajsti teden. Delavke in delavci, ki izdelujejo žensko obleko in so organizirani v International Ladies' Garment Workers Union, so že tudi nekaj časa na stavki, ker hočejo podjetniki uvesti odprto delavnico, ali jasno povedano, ker hočejo uničiti delavske strokovne organizacije. Podjetniki se bojijo proti njim s sodnijskimi prepovedmi in drugimi sredstvi. Želenske kompanije uspevajo z iznajdljivimi taktikami, da delavce v parobrodni baroni groze, da ne podpisujejo nove pogodbe, pa se da znižajo mezdo in podaljšajo delavnico. Organizacija delavcev na morju šteje okoli šestdeset tisoč članov. Poleg so v mestu še druge manjše stavke, in prav lahko se reče, da so privatni bizniski interesi na celi črti v ofenzivi in postajajo od dne do dne bolj izzivni. Ta osredotočen boj privatnih podjetnikov proti organiziranemu delavstvu je končno zdrnil vse organizirano delavstvo v mestu, da se spoznalo, če se ne združi proti podjetnikom, da bo tepeno v tem boju.

Centralni rokodelski in delavski svet, ki združuje sedemsto petdeset tisoč organiziranih delavcev v New Yorku, je podvzel akcijo, da delavstvo preide v protiofenzivo proti podjetnikom za uvedbo odprte delavnice ali za uničenje delavskih strokovnih organizacij.

Delavska protiofenziva se bo vrnila po vsi državi, posebno se pa bo vodil boj proti izdajstvu sodnijskih prepovedi proti delavstvu.

William F. Kehoe, tajnik Centralnega rokodelskega in delavskega sveta, je podal kratek obisk o delavski protiofenzivi.

Delavska protiofenziva prične z ogromnim ljudskim shodom na Madison Square Garden, ki bo sklican v teku štirinajst dni. Dolžnost vsakega organiziranega delavca v mestu je, da se tega shoda udeleži.

Centralno vodstvo se obrne na Gompersa, predsednika Ameriške delavske federacije, da sodeluje pri tej delavski protiofenzivi. Povabljen na sodelovanje bo tudi Ameriška delavska federacija za državo New York.

Na shodu bodo govorili juristi, ki so si v javnosti pridobili dober glas in ki se ne strinjajo, da se proti delavcem izdajajo sodnijske prepovedi.

Prišlo se bo tudi gibanje za referendum in odpoklice. Apel bo izdan na razne meščanske organizacije, da se udeležijo shoda in tako stišijo resnico iz ust delavskih govornikov.

Kampanja proti izdajstvu sodnijskih prepovedi se zanese v vse kraje države. Dalje bodo delavske organizacije skrbele, da sodnijske prepovedi pridejo pred najvišje sodišče. Sklad za tako kampanjo na sodiščih je že ustanovljen.

Koliko daje privatni interesi za sponzorske delavce in varnost ljudstva, govori dejstvo, da parobrodni interesi zahtevajo, da se odpravi osemurni delavnik na ladiah. Neki zastopnik mornarske organizacije je izjavil, če se to zgodi, tedaj bodo najbolji strojniški pustili službo na parnikih in si bodo poiskali službe na suhem, kjer so boljše plačani in služba ni tako naporna kot na morju.

— V zapadni Evropi je bil zadnje dni huj mraz, ki je napravil veliko škodo na sadnem drevju. Belgija je zelo prizadeta.

STAVKE V AVTOMOBILSKI INDUSTRIJI SE NISO PREKLICALE.

Detroit, Mich. — Stavke pri treh znanih kompanijah v avtomobilski industriji še niso preklicale, četrti kompanija pa še ni preklicala izpora. Avtomobilski baroni so hoteli znižati mezdo in delavci so rekli, da za tako mezdo, ki ne zadostuje niti za pasje življenje, ne delajo.

PRIVATNI INTERESI SE RAZUMEJO MED SEBOJ.**KONFERENCA ZASTOPNIKOV PAROBRODNIH INTERESOV JE ZAKLJUČILA, DA POVIŠAJE TOVORNINO NA MORJU.**

Gospodje na konferenci niso žrhnili besedice, da povisajo tudi mezde.

New York, N. Y. — Tukaj so se sešli predsedniki parobrodni druž, ki prevažajo blago na Atlantiku, da naznanijo, da se je tovarnina povisala od dve do tri sto odstotkov za blago, ki odhaja v francoske in druge evropske pristanišče. Povisnje tovarnine stopi takoj v veljavo.

Iz naznanila je razumeti, da se parobrodni baroni niso prav nič prepicali med sabo, ko je bilo treba naprtati ljudstvu nove troške in sebi povisati profit. Kajti razume se, da trgovci ne bodo plačali povisane tovarnine iz svojega žepa, ampak jo bodo odložili na konzumente, to je na ljudstvo.

Gospodje parobrodni baroni so svoji izjavi še dodali, da povisnje tovarnine pomeni, da je konec konkurenčnega boja, ki je prišel lansko jesen.

Parobrodni baroni niso prav nič razpravljali o povisjanju mezde mornarjem, dasiravno so ljudstvu naložili precej težko butaro. Gospodje so pravzaprav nasprotnega mnenja, kadar gre za povisjanje mezde. Takrat parobrodni magnati je vse kaže kriče na ves glas, da je treba znižati mezdo mornarjem, ker jih ubija konkurenca njih tovaršev v drugih deželah.

Iz tega sledi, da so parobrodni baroni vedno složni, pa naj gre za povisjanje tovarnine ali pa za znižanje delavske mezde in podaljšanje delavnice. Ah, če bi se delavci že enkrat pričeli učiti pri svojih izkoriščevalcih, kaj pomenijo sloga, združena akcija in solidarnost, tedaj bi dosegli precej velike uspehe v boju s svojimi izkoriščevalci.

NOVA REVOLA SE KUHA V MEXIKU.

Pablo Gonzales bi rad maščoval smrt Carranza.

Mexico City, 17. apr. — Vojni minister poroča, da je Pablo Gonzales, eden bivših Carranzovih generalov, je na čelu novega gibanja proti Obregonovi vladi. Gonzales, ki je bil zadnje čase v Texasu, Združene države, je prekorasil mejo med Matamorosom in San Fernandom ter izdal manifest, da sprejme vodstvo kampanje za "narodno rekonstrukcijo" in maščevanje Carranzovega umora.

Predsednik Obregon je silical izredno sejo kabineta, ki se bavi z Gonzalesovim gibanjem.

Laredo, Tex., 17. apr. — Po novejših poročilih je bil Pablo Gonzales še vedno v tem mestu v petek zvečer.

NA ŽELEZNIŠKEM KRIZISOBU.

Owosso, Mich. — Frank Martin se je peljal s svojo družino v avtomobilu v mesto. Na križišču blizu Perryja ga je ujel brzovlak in bil s tako silo udaril v avtomobil, da ga je zdrobil na kose. Njegova soproga in trije otroci so oblegla na mestu mrtvi, njega so težko ranjenega prepeljali v bolnišnico.

KOLIKO SE POTREBUJE ZA PREHRANITEV DELAVSKE DRUŽINE?**FAKTI GOVORE, DA CENE ZA ŽIVLJENSKE POTREBŠČINE SE NISO PADLE.**

Kajti za prehranitev delavske družine je treba kot minimum v New Yorku \$2,333.99 na leto.

New York, N. Y. — Nobena reč ni privatnim interesom tako zoperna kot statistični izkazi, ki govore, koliko potrebuje delavska družina, obstoječa iz pet oseb, kot minimum na leto za svojo prehranitev. Takse številke govore jasno kot beli dan, da družinski oče ne zasluži pri sedmih draginji minimum, ki je potreben za prehranitev njegove družine, čeprav se delavske mezde ne znižajo za en cent.

Delavski biro v New Yorku je izračunal, koliko potrebuje na leto delavska družina, obstoječa iz pet glav, za svojo prehranitev, da ne trpi njeno zdravje. Delavski biro je ustanova delavskih strokovnih organizacij za socialne preiskave, je dognal, da taka družina potrebuje kot minimum \$2,333.99 na leto. Vzlic temu, da je vsota tako vseska, da malokateri delavec zasluži toliko na leto, so stroški po izjavi delavskega biroja za razvedrilo, iskušanje in kulturne namene zelo niski, tako da se ne more reči, da se s tako vsoto družina tako prehrani, kot se spodobi za ameriško družino.

Biro dalje izjavlja, da proračun ni septavljen na strankarski podlagi, ampak da so za podlago služile podatke, ki jih je poslužuje zvezni biro. Združenih držav za delavsko statistiko. Kajti v proračunu ni nobene postavke za knjige, dovoljen je samo en dnevnik. Proračun za zdravniško pomoč je določen na leto samo na osemdeset dolarjev za vsa družino. Soprogu je dovoljena le polovica surnje, soprogi pa tretjina vsake leto. Edno razvedrilo je najceneje kinematografsko gledališče. Za počitnice ni postavke.

Značilno je pa delo delavskega biroja zaradi tega, ker so uradniki dobili informacije o cenah vseh predmetov, obenem so se pa tudi osebno prepicali o troških za prehranitev.

Taka nepristranska preiskava o prehranitvenih stroških je bila tudi uvedena v Philadelphiji. Razlika je ta, da je življenje v Philadelphiji še dražje, kajti družina potrebuje na leto kot minimum \$2,385.20.

Vpričo takih števk pa prihajajo privatni bizniski interesi in izjavljajo v šmokavzarskih dnevnikih, da cene padajo in da je treba zaradi tega znižati delavske mezde.

Nesramnost privatnih bizniskih interesov smrdi do neba!

EN BANDIT UBIT, EN RANJEN, DVA PRIJETA.

Cicero, Ill. — Pet banditov je hotelo oropati tukajšnji državno banko na vozalu Pet in dvajsetega trga in Ciceroanske ceste. Banka je opremljena s aparatom, ki je v zvezi s policijsko postajo. Komaj so banditje vstopili, je bila alarmirana policija, ki se je pripeljala na avtomobilih. Ko so tolovaji opazili, kaj se godi, so pričeli bežati in na begu je blagajnik S. T. Witkowski oddal strel na bandita, katerega je svinčeno rano zadela v hrbet in ubilo na mestu. Neki drugi bandit je bil ranjen, dva sta bila prijeta nepoškodovana. Peti bandit, ki je sedel v avtomobilu, je odnesel zdravo kožo.

VREME.

Chicago in okolica: V torek gozoko in deloma oblačno; lahki jugozapadni vetrovi. Temperatura v zadnjih 24 urah najvišja 40, najnižja 31.

Solnčni izhod 6:05, zahod 7:34.

LJUDSTVO NE VE POLOVICO RESNICE GLEDE VOJNIH POSOJIL.

Washington, D. C. — V senatu se vrši preiskava ameriških posojil tujim državam med vojno. Preiskava je dognala, da so bile posojene milijarde dolarjev brez dovoljenja kongresa, torej nepostavno. Najbolj prizadeta so posojila Angliji, Rusiji in Grčiji. Senator Reed je rekel, da ameriško ljudstvo ne ve polovico resnice glede teh posojil.

AMERIKA JE ODOBRI—LA ZASEŽBO RUHRA?

V Parizu pravijo, da se nova intervencija Nemčije izvrši s "dovoljenjem" Združenih držav.

V PARIZU EBORUJE VOJNI SVET.

Pariz, 17. apr. — "Ko pol milijona francoskih vojakov invadirajo Nemčijo dne 1. maja — ki bo morda najusodnejši dan izza 29. julija 1914. — se to zgodi s brezposojnim odobrenjem Združenih držav."

Tako piše v "Petit Parisien" Philippe Millet, bivši poslanik in politično trobil francoske vlade. Dalje pravi, da se predsednik Harding strinja z vsem, kar slovi Francija v svrhu priključenja Nemčije na izvršitev njenih obljub.

Iz tega je sklepati, da je Vivanti dosegel nekaj uspeh, ko je posetil Washington. Millet piše dalje, da je ameriški poslanik Wallace v Parizu osebno razodel Briandovi zadnje arde svaštvo, da se stališe ameriške vlade. Tako nato je Briand sklical vojni svet, ki je zboroval večeraj zjutraj. Navzoči so bili predsednik Millerand, maršal Foch, maršal Petain, trije generali in pet ministrov.

Včeraj popoldne je Briand izjavil pred senatnim odsekom za sunanje stvari: "Zagotovljen sem, da bo Amerika odobrila vsak korak Francije napram Nemčiji." — Nato je Briand dejal, da bo Francija zavrgla vsako noto nemške vlade, če ne pride z noto "precejšnjo gotovina." Po tej izjavi je finančni odsek takoj glasoval za kredit, ki je potreben za mobilizacijo dveh letnikov.

Briand je povedal senatorjem, da "nove sankcije" kmalu prinesejo dovolj dohodkov. To pomeni, da bo Francija okupirala vsa dolina Ruhr s premogovniki in jeklarskimi industrijami. Briandov program je, da se Nemčiji pošlje ultimatum, da mora v 48 urah poposliti v Pariz eno milijardo zlatih mark. Ta milijarda se menda nahaja v nemški državni banki. Ako Nemčija svaštve ultimatum, bodo francoske čete takoj prišlele invazijo. Angliške čete najbrž ne bodo sodelovale.

Poroča se, da je predsednik Švice apeliral na Lloyda Georgea, da naj prepreči francoske militaristične učrte, ker Evropa bo popolnoma uničena valed nove vojne.

Iz Rima so prišle informacije, da Italija ne bo odobrila novih sankcij proti Nemčiji.

Medtem pa preti Franciji notranja kriza. Socialisti in komunisti se pripravljajo za velike demonstracije proti vsaki mobilizaciji na 1. maja. Komunistična "Humanite" odprto grozi z revolucijo, ako izbruhne vojna.

ZVIJAJA SE NI OBNESLA.

Kirkville, Mo. — Oblastveni organi iščejo mladega farmarja Orval Dooleya, ki je izginil, ko je pogosela njegova hiša, v kateri so našli ogorele živalske kosti.

Eksperti so dognali, da so kosti stare zamoške in da so morale služiti v sušnostvene svrhe, ker so preuknjane, da jih je bilo lahko nabrati na žito.

Po požaru se niso videli Dooleya, ki je zavarovan za pet in sedemdeset tisoč dolarjev.

Generalna stavka v Angliji preklicana!

Generalna stavka je preklicana in rudarji so ostali sami v boju! "Daily Herald" obtožuje voditelje železničarjev in transportnih delavcev, da so izdali delavstvo! Lloyd George se je zahvalil Thomasu in drugim voditeljem, ker so "rešili domovino". Stavka rudarjev se nadaljuje.

London, 17. apr. — Rudarji so sklenili nadaljevati bitko sami. Konvencija rudarskih delegatov se vrši prihodnji petek in do tega časa ne bo govora o odpoklicu stavke. Frank Hodges, tajnik rudarske organizacije, je dejal večeraj, da se rudarji niso nikjer vrnili na delo.

Lloyd George se je snoči gorko zahvalil Thomasu, Goslingu, Williamsu in drugim voditeljem delavske trozveze, ki so preklicali generalno stavko in obrnili rudarjem hrbet v najkritičnejšem momentu.

Kapitalistični listi izražajo s neprikrito radostjo svojo zadovoljnost nad preobratom položaja. Doim časopis pripišujejo velike zaslugе Lloyd Georgeu, ki je "mojstrsko posegel vmes in v psihološkem momentu rešil državo velike nesreče", priznavajo obenem, da so "modri delavski delavniki pravočasno spoznali svoje dolžnosti napram domovini in preprečili nakane ročnega delavstva". Neki list piše: "Možje, kot je James H. Thomas, so vrgli zadnje karto in anarhija je izgubila igro."

"Morning Post" piše: "Naj smo vedeli, da je trozveza samo blubla. Delavske unije je treba zdaj podučiti, kje so njihove meje. Njihov business ni, da bi vladale državo."

To je jasen migljaj, da je zdaj prišel čas, ko je treba udariti po razdeljenih delavskih organizacijah in jih uničiti.

V rudarski organizaciji vlada nepopisno ogorčenje valed izdajске akcije železničarskih in transportnodelavskih voditeljev — in trozveza, ki je še pred nekaj dnevi bila mogočna falanga proti kapitalizmu, je danes razrušena. Tako so se ponovno maščevali nad delavci kompromisi, ki jih uganjajo njihovi starokopitni voditelji s buršavzjo.

London, 16. apr. — Delavska trozveza v Angliji je poražena! Generalna stavka je preklicana! Rudarji so ostali sami v boju! Lloyd George je izigral voditelje, da so opeharili delavce za bitko!

To so vesti, ki so snoči pretresele ves delavski svet. Prišlo je tako naglo in nenarčekovano, da ni bilo mogoče prvi hip verjeti kaj takega. Strmeli so delavci in strmel je vsakdo, ki je videl solidarnost delavske trozveze in drugih organizacij v odločnem nastopu zadnje dni. Marsikaj ni še danes na jasnem, konfuzija je še zmirom velika in pretrečejo tedni in mesece, predno bo delavstvo na čistem z najžalostnejšo epizodo svoje zgodovine v Veliki Britaniji.

Toliko je gotovo, da voditelji trozveze niso izvršili poverjene jim naloge in so povzročili poraz. "Daily Herald" glasio angleških socialistov, piše danes zjutraj:

"To je najtežji poraz, ki ga je doživelo delavstvo odkar pomni človeštvo. Vsako prikrivanje in zmanjševanje faktov bi bilo neumestno, in fakt je, da so voditelji izdali in prodali delavstvo v najodločilnejšem momentu."

"Herald" poziva strokovno organizirano delavstvo, da ustvari novo masinerijo v trozvezi. Zdaj, ko je jasno, da je skupni odbor trozveze zapeljal delavce v poraz, mora trozveza začeti svoje življenje iznova in dobiti tak stroj, ki bo funkcionalen.

Zalostni dogodki zadnjih štirindvajset ur so sledeči:

Ko je Lloyd George v četrtek popoldne obtožil voditelje trozveze (Dalje na 3. strani.)

CIKLON V ŠTIRIH DRŽAVAH, SNEG IN MRAZ, OKROG STO JE MRTVIH.

Vrtinec na jugu in snežen vihar na severozapadu naredili nesimerno škodo.

CHICAGO ZAMETEN V SNEGU.

Little Rock, Ark., 17. apr. — Ciklon, ki je drvel večeraj preko držav Arkansas, Texas, Alabama in Mississippi, je usmrtil okrog sto oseb in 350 je ranjenih. Številno pa še ni popojno, ker manjka natančnih podatkov iz mnogih krajev na deželi. Materijalna škoda znaša milijone dolarjev.

Središče ciklona je bil Hempstead v Arkansasu, okraj Miller, kjer je 57 mrtvih. V Texasu je sedem mrtvih, v Missisipplju šest. Severna Alabama je hudo prizadeta, toda natančno število žrtve še ni znano v tej državi. Vetrovni svedri so rvali in uničevali tudi v Tennesseeju. Blizo Laurela, Miss., je vrtinec pograbil vlak Southwestern Railroad in ga sagnal v grabelj. Bilo je več mrtvih in ranjenih.

Ciklon je drvel največ preko farmarskih naselbin, koder je prebivalstvo bolj redko, valed tega k sreči ni toliko mrtvih kakor bi bilo, če bi bila prizadeta večja mesta.

Chicago, Ill. — Snežen vihar, kakršnih je še bilo malo na pomlad, je divjal ves dan v soboto in večeraj predpoldne v Chleagu in okolici. Vihar, ki je drvel 50 milj na uro, je najprvo opetel s dežjem in "bahjim pšenom", nato pa je metel s snegom, ki je pokril ceste, vrtove in trate več palcev debelo, na nekaferih krajih je pa naredil zamete. Temperatura je padla na 28 stopinj večeraj zjutraj in mraz je naredil silno škodo na sadnem drevju, v parkih in na zgodnji zelenjavi, ki je bila že poglana.

Vihar je povzročil stotine neugod in nekaj oseb je bilo poškodovanih. Izgral je velika drevesa, ki so padla na ulice in podrla telefonske in telegrafske žice, prevračal je vozove, drobil šipe na prodajalnicah in nosil izločeno blago iz oken po cestah in nazidal velike kupe snega na železniške tise in bulevarda, tako da je bil promet paraliziran. Neko čeno je burja zagnala v veliko stekleno šipo v izloženem skrin prodajalnice na Michigan Ave., tako da je priletela skozi okno v prodajalnico. Ženska je zelo poškodovana.

Farmarji iz okoličice poročajo o ogromni škodi, ki jo je naredil mraz v sadovnjakih in na poljih zelenjave. Skoraj vsa zgodnja letina zelenjave in sadja je uničena.

Little Rock, Kans. — Po sem došli poročilih je postalo v jugozapadnem Arkansasu devet in trideset oseb žrtve viharja. Samo v okraju Hempsteadu je bilo ubitih petinajst do dvajset oseb. Število ranjenih oseb je izredno veliko, toda dognano še ni.

Blizo Texareane je bilo ubitih enajst oseb, več ko trideset pa ranjenih.

Neki resnični oddelek poroča, da je našel devet ubitih oseb med sprudanjem in Doiphom. Vihar je prihrumel iz okraja Copiaha v (Dalje na 3. strani.)

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.55 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov za vas, kar ima stik z urednikom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

Datum v sklepa je n. pr. (March 31-31) poleg valoga imena in naslova pomeni, da vam je s tem davcom potekla naročnina. Prosveta je prevzela, da se vam ne ustavi list.

BESEDA V PREUDAREK.

Če se hoče delavstvo osvoboditi mezdne sužnosti mora samo delati za svojo osvoboditev. To delo je seveda različno, ker so tudi pota različna, ki vodijo v industrijalno demokracijo.

Občinski svetovalec Thomas Devine, izvoljen v petnajstem volilnem okraju v Toledu, je predložil Centralni delavski uniji v Toledu načrt, ki bo odprl obširno razpravo v delavskih vrstah, četudi njegov načrt ne doseže še končnega uspeha.

Država Ohio ima inicijativo in referendum. To je dalo Devinu povod, da je izdelal načrt, po katerem krožijo peticije po vsej državi Ohio med ljudstvom, da se da ljudstvu na splošno glasovanje dodatek k ustavi, po katerem ima država vrhovno oblast nad vsemi industrijami, v katerih so zaposleni delavci. Če bo ta dodatek sprejet, tedaj pridejo vse industrije pod državno kontrolo, ki se nahajajo v državi.

Ko je Devine govoril pred Centralno delavsko unijo v Toledu, je rekel:

"Ko preneha funkcionirati privatno lastništvo, mu logično nasledi ta načrt. Zdaj ni čas za argumentiranje, kakšna naj bo delavska unija, ali za debate o osmurnem delavniku, ko nimate sploh nobenega delavnika. Delavci morajo prevzeti tovarne v imenu države in jih obratovati, ko bodo obratovali."

Svoj načrt je razlagal, da naj država izda obveznice, ki naj služijo za odkup industrije za trajno ali začasno. Po njegovem mnenju je to najboljši načrt proti podjetniški agitaciji za odprto delavnico, ki bo dal precej misliti zakonodajnim obedovalnim klubom, da ne bodo imeli časa za prežvekovanje o znižanju mezd in uničenju unij.

Važno v Devinovem predlogu je to, da se vzbudi masa po vsej državi Ohio, kajti če se dobi potrebno število podpisov, tedaj pojde predlog na splošno glasovanje. Pričela bo diskuzija ne le v delavskih vrstah, ampak o tem bodo razpravljali tudi farmerji, kaj je bolje: ali da obratujejo tovarne delavci sami — duševni in ročni — v korist vsega ljudstva v državi Ohio, ali da se tovarne obratujejo za pomnožitev premoženja privatnih bizniških interesov. Četudi predlog propade na splošnem glasovanju, jayna vest bo vzbujena, ki se ne bo tako hitro poglegla. Velebizniški časniki bodo prisiljeni proti svoji volji razpravljati o predlogu in priti bodo morali s svojo barvo na dan. Pa tudi med delavci se bo usledila misel, da je čas, da se dela na to, da industrije postanejo splošna ljudska lastnina. Z agitatoričnega stališča je načrt Devina vpoštevanja vreden.

SOLIDAREN IN HITER NASTOP DELAVSTVA DOSEŽE USPEH.

V Arkansasu je bila sprejeta postava, ki dovoljuje, da se lahko toži vsak organiziran delavec za odškodnino, ako je bila delavska unija obsojena na izplačilo odškodnine.

Delavski nasprotniki so agitirali za predlogo pod krinko, da je bila predloga sprejeta v interesu sadjerejcev. V resnici je pa stvar malo drugačna. Pred nekaj leti je neka premogovniška kompanija tožila rudarsko organizacijo za odškodnino zaradi stavke. Kompanijski podjetniki so nalašč provocirali izprte rudarje, da je prišlo do rabuke. Pri tej rabuki je bila tudi kompanijska lastnina malo poškodovana. Kompanija je tožila za odškodnino.

Ko so delavci izvedeli, da je legislatura sprejela predlogo in da je bila odposlana governerju v podpis, so delavske organizacije takoj odposlale svoj protest proti predlogi. Temu protestu se je pridružilo še šestdeset poslancev iz legislaturne zbornice, ki so apelirali pismeno na governerja, da naj predlogo vetira. Governer se je oziral na te proteste in je vetiral za delavstvo nevarno predlogo. Če bi ta predloga postala zakon, bi bila lastnina vsakega delavca v nevarnosti, da se zapleni, ako je bila njegova organizacija obsojena na plačilo odškodnine. Za enkrat je ta nevarnost odklonjena.

Prihodnji korak železničarjev.

Spisal Wm. Z. Foster. Prevaj J. Z.

Copyright, 1921, by The Federated Press.

(Nadaljevanje.)

ENAJSTO POGLAVJE.

ZADEVA NEKLEŠTIVARSKIH STIKOV.

Pri izdelovanju načrta za združenje železničarjev je treba vpoštovati dva važna fakta, da se prizadete unije dele v dve vrsti: (1.) V unije, katere članstvo sestoji iz samih železničarjev, ki opravljajo le železničarsko delo. (2.) Od druge vrste unij lahko delajo člani tudi v drugih industrijah. V prvi vrsti so strojevodje, kurjači, sprevedniki, nadzorniki, ogibalni čuvaji, premizniki, signalni in brozjavni ustrobeni, uslužbeni za vzdrževanje proge. V drugo vrsto pa spadajo napeljevalniki, strojniki, kovači, kotlariji, električarji, karpinji in kurjači pri stalnih stojih.

Vprašanje je pred nami, kako bo združenje učinkovalo na obeh vrsti unij. Pri prvi vrsti unij, ki so skorajskrajno železniške, je stvar zelo enostavna. Prizadeto je vse članstvo in to članstvo se združi v industrijalni uniji. Zadeva po železničarskih unij je pa bolj komplicirana. Kajti prizadeto bi bilo le članstvo, ki dela na železnikih in te unije bi morale odstopiti precejšnji del svojega članstva v industrijalni uniji.

Lahko si mislimo, da po železnikih unije ne bodo nikdar dovolje in tako združenje, ali da bo saj vzelo precej časa, preden se kaj takega privoli. Kdor pozna strokovno organizacijo, ve iz prakse, kako težko je združevati strokovne unije, a še težje jih je pripraviti do tega, da odstopijo del svojega članstva. Kaj takega se pričakuje od naših šest po železnikih unij. Propelene so globoko s duhom strokovnega uniönizma in ne važne se bojevali hudo zaradi kontrole nad drugimi ali tremi člani, tedaj se lahko pričakuje, da se bodo bojevali do zadnjega, predno odstopijo velik del svojega članstva. Pripravišene so porušiti vsak program za tako združenje.

Vendar je pa tukaj izhod iz te poteškoče. Ta izhod je v modifikiranem združenju: šest po železnikih unij bi argumentirale in precejšnjim uspehom, da nestrastni nimajo samo industrijalnih interesov kot železničarji, ampak imajo svoje interese kot izučeni rokodelci. Navajali bi, da strojniki ali kotlariji, ki adaj dela kot železničar, še mogoče v prihodnjem tednu dela v drugi industriji. Zaradi tega ima vsrrok, da se njegova stroka nahaja v dobrem položaju v vseh industrijah. Dalje je njegova moralna dolžnost, da je član organizacije, ki zani dela. Če so taki namori pravilni ali nopravilni, rešiti jih bo treba. Uspešno se pa lahko rešijo, ako se dovoli takim članom, da so člani obeh organizacij. To pomeni, da bi bili delavci v železnikih delavnice člani železničarske industrijalne organizacije in svoje strokovne unije. Obe organizaciji bi si pa delili kontrolo nad temi delavci, vsaka organizacija bi si pa morala pridržati funkcije, ki pravilno učinkujejo. Asesmente lahko razdeli po delu, ki ga organizaciji izvršita za te vrste delavstvo.

Začetek za to že imamo v železnikem uslužbenem departementu Ameriške delavske federacije. Ta organizacija je eno telo, ki priznava skupno industrijalno interese več strok, ki tvorijo to telo. Ta organizacija vedno posega v avtoriteto kompetentnih strokovnih unij. Pridobila si je veliko oblast nad delavci v delavnicah, poleg pa majhen assessment (premahen seveda), da bi bila kontrola dosti finančirana. Seveda je treba priznati, da je bil storjen že začetek. Če se izvrši industrijalno združenje, tedaj bo združenje imovalo po potrebi večjo kontrolo, kot je sedaj vrši železniki uslužbeni departement. Združenje bo imelo kontrolo nad pogajanjem in stavitvami vseh železnikih kovinskih delavcev, financirano bi pa bilo v proporciji, ki odgovarja taki kontroli. Samopostojati se raje, da prava solidarnost in enotnost v akciji nista več na me-

sta, ako se je treba posvetovati z več unijami.

Z drugimi besedami to pomeni, da bi železnikarska industrijalna unija imela opraviti z interesi delavcev v železnikih delavnicah, strokovne unije bi pa gledale bolj na interese svojih članov v drugih industrijah, njih bratsko podporo itd. Tak aranžma bi bil v prilog industrijalni organizaciji. Železniki kovinski delavci bi bil najprvo železnikar, v drugi vrsti pa še je strojniki ali kotlariji. Pa tudi ti dvojni stiki se ne morejo smatrati za končno spopolnitev organizacije. Prej ali slej bi se gibanje tako razvilo kot v kontinentalni Evropi, v kateri so delavci iz železnikih delavnic le člani železnikarske industrijalne unije in nimajo druge zveze z drugimi organizacijami, kot sta dobe prestopni list brezplačno. Treba bo še precej potruda, da pridemo tako daleč. Dvojna uniönška kontrola bo ostala mogoče precej časa. — Dalje prihodnjič.

(Opomba ured.: Foster pokazuje, da združenje ni tako strahna stvar, ker se je tak korak podvzel že z ustanovitvijo železnikarske uslužbenkega departementa v Ameriški delavski federaciji in da je treba še malo več potruda in združenje se bo lahko izvršilo.)

KARŠNI LJUDJE SO NEVARNI NA JUGU.

Phoenix, Ariz. — Komaj je sem došel I. J. Opland, da organizira svojo postojanko Veterano svetovne vojne, je bil na ovadbo nekoga "protidokarja" aretiran. To je že peta oseba, ki je bila tukaj aretirana na ovadbo ljudi, ki mislijo, da bodo socialistični misli spravili s tega sveta z aretacijami na stevo in debele. A to še ni vse. Obisti so uvedle tudi hitre preiskave pri mnogih delavcih in drugih osebah, ki so osumljene, da ne potrjuje vsega, kar smatrajo meščanski nazadnjaki in zagovorniki privatnih interesov za največjo modrost pod solncem. Pobrali so razne knjige, dasiravno so te knjige privatna lastnina in jih nima nihče pravico odnesti, ako lastnik tega ne dovoli, ali če ni sodišče izreklo, da se lahko zasežejo.

STAVBINSKI PODJETNIKI SE OBRNARJO KOT AVTOKRATJE.

Bloux City, Iowa. — Tukajšnji stavbinski podjetniki so odklonili pogajanje s stavbinskimi delavci, dasiravno je mestni župan priporočil, da je najkrajša pot, da se spor med njimi in stavbinskimi delavci izravna s pogajanjem. Ti mali avtokratje pravijo, da se nimajo o čem pogajati z delavci. Posnemati so pričeli Garyja, znanega jeklarskega magnata, ki je tudi odklonil vsako pogajanje z jeklarskimi delavci. Stavbinski delavci naj ne hodijo sem za delom, dokler ti mali avtokratje ne postanejo bolj ponižni, ali dokler spor ne bo izravnal.

INDUSTRIJALNI SVET OBSOJA SODNIKA.

Topaka, Kans. — Tukajšnji 'Industrijalni svet,' ki zastopa vse tukajšnje organizirane delavce, je sprejel resolucijo, v kateri obsoja sodnika D. A. Banta in druge okrajne uradnike, ki niso brnili pred drhaljo James Steviča in C. O. Parsonsa, organizatorja Ne-strankarske lige. Resolucija, ki jo je sprejel "Industrijalni svet," opozarja, da je Stevič v vojnem času izvršil eminentno važno delo za Rdeči križ, in izjavlja, da je drhalj v okraju bolj anarhistična kot Emma Goldmanova.

VLOMILCI NE POBNAJO SPOŠTOVANJA.

New Orleans, La. — Neznani vlomilci so v noči v tukanjske kriminalne sodišče in so navtrali varnostno shrambo. Odnesli so iz nje pet sto dolarjev. Varnostna shramba se nahaja nad policijsko postajo.

STAVKA SODARSKIH DELAVCEV KONČANA Z ZMAGO.

Houston, Tex. — Stavka sodarskih delavcev pri Texas Barrel kompaniji je končala s porazom za kompanijo. Kompanija je priznala štiri in štirideset ur dela v tednu in druge oiažnje pri delu. Podpisala je pogodbo z organizacijo.

Lz delavskega sveta.

— Organizirani premogarji v Kansasu so sklenili, da presro državno inspekcijo rudnikov. — Organizirani krojači v Chicago, spadajoči v unijo Amalgamated Clothing Workers of America, protestirajo proti znižanju mezd za pet do deset odstotkov, katero jim je prihodil razsodiščni odbor. — Mornariki strojniki v New Yorku so zavrgli 30-odstotno znižanje mezd, ki ima stopiti v moč 1. maja. — V Bostonu je 16.000 stavbinskih delavcev v stavki proti odprti delavnici in znižanju mezd na 90c na uro. — Stavka 500 tovarniških delavcev v Stoningtonu, Conn., ki je trajala od 23. decembra m. l. je končana s kompromisom. — 700 brezposelnih premogarjev v Alabami je apeliralo na governerja za podporo. — Dne 24. aprila gresi izpor-tiskarskih delavcev v Chicago, ki nbečjo sprejeti znižanja mezd za \$4.65 tedensko.

Drobiz od blizu in daleč.

— Plebiscit na Selnogorskem v Avstriji zaradi združenja z Bavarsko je preložen na 24. maja. — Vlada Vahodnosibirske republike je poslala drago noto v Washington, v kateri pravi, da so Združene države odgovorne za japonsko okupacijo sibirskega primorja. — Dva vojaka v taborišču Lewis (Takoma, Wash.) sta obdane na pošilstva neke civilne bolnišnice postrežnice. Kazen za ta zločin je smrt na vošalih. — Požar je dne uničil mesto Hakodate na Japonskem. Tritisod hiš je v pepela. — Pogreb bivše nemške kaiserinje je postal misteriozen. Monarhisti v Nemčiji nbečjo naznaniti pravega datuma in ure pogreba. — Falštom v Italiji pomagajo tudi fašistke. Skupina žensk je v Fisi obstopila bilo in poklicala učitelja Cammia na plano. Ko je učitelj, ki je socialist, stopil prednje, so ga ustrelile.

— V Alaski so našli devet življenj debelo žilo bogate srebrenorude. Zila se nahaja v Keno Hillu. — Grof Stefan Bethlen je predsednik nove vlade na Ogrskem. — Iz Carigrada poročajo, da je bojevanje med Turki in Grki v Mali Aziji penehalo. Grki so nalogo spravili skupaj nekaj novih divizij, toda razpoloženje med grškimi vojaki je jako slabo. — Komunisti na Španskem so organizirali svojo lastno stranko, ko so bili na socialističnem kongresu poraženi pogoji za tretjo internacionalo. — V kongresu je predloga, da se plačuje bivšim predsednikom Združenih držav letna pokojnina \$10.000. (Ali ni Wilson dovolj obogatel v osemih letih predsedništva?)

— Bubonična kuza se je pojavila na Portoriku. — Vlada je prejela 25 milijonov dolarjev od Anglije kot prvi plačilni obrok vojnega dolga in obrestl.

— Kongresnik Rogers iz Massachusettsa je predložil resolucijo, ki poziva Hardinga, da naj povabi Anglijo, Japonsko, Francijo in Italijo na konferenco zaradi razoroženja. — Iz Italije poročajo o ljutih bojih med socialisti in fašisti v mnogih mestih. — Na Tirolskem se vrše demonstrativni izgređi proti evntenti, ker ne pustl združenja z Nemčijo. — Francoski posebni poslanik Viviani se je zadnji petek poslovil od Hardinga. Odpotuje prihodnji teden. Kaj je dosegel s svojo misijo, je še tajnost. — Nadškof Mannix iz Avstralije je dejal v petek v Parizu, da rimski papež podpira gibanje za irsko republiko. — V Berlinu je policija zaprla komunističnega voditelja Maksa Hoeltza, ki je baje vodil zadnjo revolto na Saškem. — Senator Norris iz Nebraske je predložil v zveznem senatu resolucijo za priznanje neodvisne irske republike. — Iz Moskva čez London poročajo, da je Bela Kun, bivši predsednik sovjetske vlade na Ogrskem, imenovan sovjetskim komisarjem na Krimu.

OKLON V ŠTIRIH DRŽAVAH, SNEG IN MRZEL OKROG STO METVIV.

(Nadaljevanje s 1. str.)

Mississippiju, kjer je bilo več oseb ranjenih. Škoda na farmah, poslopijih, telefonih in brozjavnih napravah je velika. Denver, Colo. — Mesto je bilo v soboto praktično akoraj odrezano od sveta. Divjal je lud sneženih vihar in padlo je za deset palcev snega. Vlaki proti jugu so bili odpovedani, brozjavne in tele-fonske linije so bile potrgane. V Greeleyju, Colo., so bili brez električne razsvetljave. Vremeniki bars javlja, da potече več dni, predno bo zopet toplo vreme.

GENERALNA STAVKA V ANGLIJI PREKLIČANA.

(Nadaljevanje s 1. str.)

ze, da podpirajo rdeče revolucio-narne elemente z direktno akcijo stavke, in jim pridigal, da je edino parlamentarna akcija postavno sredstvo za dosego preobrata, ki si ga žele — je Frank Hodges, tajnik rudarske organizacije, posetil poslušalce nižje zbornice in jih zgotovil, da je on pripravljen sprejeti začasno distriktno mezdno lestvico za rudarje, dokler se ne izboljšajo razmere v premogovni industriji.

Lastniki rudnikov so videli v teh besedah važno koncesijo in Lloyd George je takoj povabil rudarje na novo konferenco včeraj popoldne. Ob desetih predpolnne so pričeli zborovati ekskutivni odbori delavske trozveze v Unity Hallu. Ostali odborniki rudarjev so takoj prijeli Hodgesa zaradi njegove izjave v parlamentu; očitali so mu, da ni bil pooblaščen dati nobene koncesije in da bi bil moral stati na programu organizacije za narodno plačilno lestvico, brez katere ne sme biti sporazuma. Odborniki so takoj zavrgli vabilo Lloyda Georgea za novo konferenco.

Poročilo nato sledi, da je Hodges pokločil rezignacijo, ampak odborniki je niso sprejeli. Rekl se mu, da mora počakati na konferenco delegatov rudarske unije, ki je sklicana za soboto.

Potem se je vršila skupna seja voditeljev trozveze. Seja je bila tajna in danes še ni znano, kaj se je govorilo, toda sklepa se, da sta Thomas in Gosling podprla Hodgesa in zahtevala novo konferenco z vlado, na kateri naj rudarji sprejmejo kompromis z začasno distriktno lestvico. To je dalo povod hudemu prepiru. Debate so bile teko ostre, da je bilo slišati vpitje na ulico, kjer so bile zbrane velike množice delavstva, čakajoče na izid konference.

Zborovanje se je nadaljevalo popoldne in vse je še kazalo, da sigurno pride napovedana generalna stavka. Rudarji so preko Hodgesa poslali obvestilo Lloydu Georgeu, da ne sprejmejo vabila za nova pogajanja z lastniki rudnikov in Lloyd George je kmalu nato dejal v nižji zbornici: "Mir ni dosežen in vlada je pripravljena za generalni štrajk."

Pol ure pozneje je Thomas, todja železničarje, stopil iz konferenčne sobe, govoril in silno bled, ter naznanil: "Stavka železničarjev in transportnih delavcev je preklicana."

Thomas in Gosling nista povedala vzroka, zakaj je stavka preklicana, toda drugi odborniki so dejali, da so rudarji presudikalni v njihovi taktiki in zato jih trozveza ne more podpirati več. Rudarski zastopniki so pa obtožili Hodgesa, da je izdal interese rudarjev.

Rudarji nadaljujejo stavko, ki traja že dva tedna. Koliko časa jo bodo še nadaljevali in kakšne bodo posledice naglega in nečuvnega preobrata, se ne more povedati v tem trenutku.

Mornarji in kurjači na ladnah so pri splošnem glasovanju odklonili solidarnostno stavko z rudarji s 57 glasovi večine; oddanih je bilo 19.000 glasov.

Splošni krizi in kaosu v delavskih vrstah se je pridružio še zimsko vreme. Včeraj je snežilo v Londonu, iz Walesa pa poročajo, da je tam zapadel dva čevlja debel sneg. To je povečalo krizo vsled pomanjkanja premoga.

— V Jonesboro, Ark., je bilo aretiranih 26 farmerjev zaradi "ponočnega jezdenja".

Jimmie Higgins.

Spisal UPTON SINCLAIR.

Z dovoljenja avtorja prevaj IVAN MOLEK.

(Nadaljevanje.)

Uboha, zaslepljena, gospodinjska Lizzie pa ni mogla izpolniti zahtev Jimmiejeve duše!

Hiverna je imel dolejši družinski mir in bil je skromen v družinskem življenju. Nekakor se sploh more pričakovati od proletarskega agitatorja. Želal je, da bi imel svoj dom in otrokom je zgradil majhno hišico iz zabojev na dvorišču, v kateri so se igrali. Ob nedeljah v poletnem času je celo kopal na vrtu in sejal zelenjavo, dasiravno je bil to trud. Ali zdaj je bila vojna, ki je zamračila vse njegove druge misli in ga zapeljala v mračno in družinski razdor.

V tem kritičnem času Jimmiejevega življenja je prišla v Leesville mlada, živahna ženska po imenu Evelyn Baskerville. Evelyn ni bila kuhinjska sušnica. Ko je prvič posečila krajevno organizacijo, je takoj postala središča pozornosti. Njeni valoviti, rujavi lasje, zapeljiva jasmine na njenih licih, perfektno zalita postava, izdajajoč klobuk s puranovim peresom, ki je štrlel po strani s glave—vse to je zanimalo moške. Evelyn je bila stenografska in rekla je, da je radikalna feministka. Njen prvi poset je spravi organizacijo malone v prevrat. Bil je slučajno "družinski večer" in moški so kadili. Kaj je storila "svobodna", mlada stvarca? Vsela je cigareto iz rok najbližnjega sodruga in mogočno puhala oblake dima po vsem prostoru. V velikih središčih kulture — kot sta London in Greenwich Village — se ne bi nihče vznemirjal radi tega, toda v Leesvillu je bil to prvi slučaj, da se enakopravnost žene tolmachi na ta način, da morajo ženske posnemati moške slabosti.

Ampak to še ni bilo vse. Evelyn je prinesla v svoji torbici šop letakov za propagando porodne kontrole in je predlagala, da jih organizacija razdeli med žane. To je bila soprota nova reč v Leesvillu. Socialisti so skler ematrali porodno kontrolo za dobro stvar, ali bili so v spodu, da bi o tem raspravljali dšpito na javni seji. Ona je pa pripravila "porodni štrajk" kot najboljše sredstvo proti vojni in je hotela, da bi "Delavec" postavil "porodno stavko" v svoj protivojni program; ko so nekateri sodrugi ugovarjali, jih je zaslepljivo ohsodila, da so nastadnjaki, ki podpirajo pravice, da štorklja prinaša otroke. Kočljivi predmet je bil končno pokopan, in ko so se žani vračali s seje tisti večer, so se vsi pogovarjali o gospodinjski Baskervillevi — moški med seboj, ženske so jo pa pridno obirale soper med seboj.

Kmalu je postalo očito, da se mlada in živahna idealna podi za Gerrityjem, organizatorjem. Ker je bil Gerrity še mlad in ne baš prepričan znanec, je bila stvar v redu. Ali tega življna je imela svoje oči tudi na belgijskem sinistru Claudelu. Nedvomno je imela pravico, da izbira med obema, toda nekatere sodruške so bile mnenja, da izbira predolgo — in pričele so klapatati, da Baskervilleva sploh nima namena izbirati, temveč hoče imeti oba.

Todaj je udarila strela v Jimmiejevo življenje. Bilo je kmalu po njegovem prihodu iz voje in slava, da je bil soper valed svobode govora, se ga je še držala. Po končani seji je Evelyn stopila k njemu in se zapletla s njim v pokovor. Izpraševala ga je maršalka, na primer kako se počuti slovek, ki pride la ječe. Jimmie je dejal, da ne bi za ves denar na svetu zamenjal svojih dobrih občutkov, toda ona ga je hitro pokarala, češ da mo sme biti predešen pomosen, saj ni sam. Ona je tudi presedela trideset dni, ker je bila na prepovedani stavkovni straži, ko so zastavkale življe. In ko mu je to pripovedovala, se je iz njenih lepih, rujavih oči iskrla porodnost in majhne jasmice na licih so bile laredno zapeljive. . . Ubogi Jimmie je bil razburjen do nočnih pakev. Nikdar v njegovem življenju se še ni zgodilo, da bi bila s njim govornica lepa deklica, razen kadar je prodajal časopise ali prosil kruha, ko je bil hobo v mladih letih. To je nekaj, ki ustvarja čudena v socialističnem gibanju; podira razredne jezove in odpira proletarou pogled v višje sfere kulture in mišnosti.

Baskervilleva je nadaljevala pogovor s Jimmiejem med zapeljivim smehljanjem ne glede na to, da sta bila Gerrity in Claudel "sraven" in da je bilo še nekaj več, ki so se sukale okrog plamena sveče. . . Sodrúške so pa streljale v "zapeljivko" z ostrimi pogledi.

Končno je Jimmie v svojem velikem presečenju dobil od nje sledeče vprašanje: "Ali me ne bi hotel malo spremiti domov, sodrug Higgins?"

"Da", je odgovoril mehanično, ne da bi bil pomislil, kaj sploh pomeni njegov odgovor.

In šla sta — razcepam Jimmie in mlada boginja Svobode med živahnim pogovorom o razmerah v ječi in ekonomičnih straneh kriminologije — na veliko razočaranje drugih več in pravcato jazo neomancipiranih članic krajevne organizacije v Leesvillu.

Hodila sta po ulici in Evelyn je trepetala groza, ko je Jimmie pripovedoval o "gubah revereah" in bila je vesela, da je njen prijatelj pridobil "Smrtokoga Mika" za socialistem, naravnost jo je pa zabavala povest o prepevanju "Internacionale" v polcijskih zaporih. Ali je morila odkriti "zmačaj" v navidešno neznanem malem strojniku? Izpraševala ga je o njegovem življenju in klejah, in ko ji je slikal svojo nesrečno mladost, kako je stradal kot rajenček zamorke, ga je sočutno pogledala. To je pogrelo Jimmieja. Našla se je ženska, ki ga razume in instinktivno vidi v kote njegove duše! Polotila je roko na njegovo ramo in zdelo se mu je, da se ga

je dotaknil angelj — blaženi občutki so prešinili njegovo telo kakor tisoč električnih tokov.

Da Baskervilleva je razumela Jimmiejevo trpljenje, ker je tudi ona trpela. Imela je kruto mačeho in valed tega je kot majhna deklica pobegnila s doma in potem se je sama borila za obstanek. Zato pa je tako odločna boriteljica za emancipacijo žene — ona pozna sužnost svojega spola iz lastne izkušnje. Dosti je moških, ki zagovarjajo enakopravnost spolov — z besedami, toda nimajo pojma o ženski emancipaciji v dejavnih kar se ga tiče žensk, lahko Jimmie vidi v krajevni organizaciji kako plitvo in buržoano mišljenje se vadno prevladuje med njenimi stranim, čeprav mislijo, da so radikalne.

Jimmie si je moral priznati, da ne razume vsega, kar mu je pripovedovala Evelyn, toda rad je je poslušal. Njen glas je bil tako dober. . . Njegova naloga je bila, da jo spremlja domov, ali ni vedel, kje ona stajuje — in ona menda tudi ni vedela, kaj bi hodila sta brez cilja po ulicah in govorila o novih idejah. In kakšne so bile te ideje! Ali Jimmie veruje v poroko na poskušnjo? Higgins ni nikdar almal o tej divji reči, toda pogumno je nastajil svojo nevednost in jo vprašal, kako je s otroci v takem zakonu. Ona se je začudila. Kaj je treba otrok?! Delavec itak ne more vzgajati otrok in otroci, ki pridejo na svet proti vojni štarišev, so slošni! Njena naloga je, da organizira žene delavskega razreda in jih pouči, kako se je treba izogniti otrok; medtem pa, dokler na občini žensk, je pripravljena poučiti vsakega moškega, kdor jo hoče poslušati.

Nekkrat pa obstane in vpraša svojega spremljevalca: "Kje sva?" Smejala se je, ko je videla, da je v svojem navdušenem predavanju zavedla Jimmieja daleč od svojega stanovanja. Obrnila sta se in krenila v pravo stran, medtem se je na nadaljevala njeno predavanje o feminizmu. Sirovinski Jimmie je bil v paniki — tako ga je metala sem in tja. Misli je, da je radikalna, ker je prišel na razlaščenje kapitalistov, zdaj je pa strmel, ko je slišal iz ust mlade ženske, da je treba strogostim tudi starodavni družinski sistem in porokiti razne plesnivi konvencionalnosti. Obesem ga je palila razgreta kri v njegovih žilah, ko mu je udarjala v obraz njena gorška napa. Ni mogel posebiti, da mu je Evelyn pri odhodu iz dvorane položila svojo mehko ročico na njegovo ramo. In kako ga je opajal parfum, katerega je bila polna! Zakaj mu vse to pripoveduje? Zakaj ravno njemu? Kaj misli, ona? Kaj? Kaj?

Prišla sta do hiše, v kateri je bilo njeno stanovanje. Bilo je še pozno v noč in ulica je bila zapuščena. Na Jimmieju je bila vrata, da reče "lahko noč", toda ni znal kako bi rekel. Evelyn je pa stisnila njegovo roko in jo nekaj hipov odvrnila v svoji. Jimmie je bil v veliki zadregi. Nevedno bi bilo, da ji umakne roko in tako jo je držal v njeni in se tresel kakor trepetlika, toda ni bil ni besedice.

"Bodite Higgins", je naposled rekla Evelyn s krepkim občutnim glasom, "ničda ostanova prijatelja, ali ne?"

Jimmie je svede odgovoril, da ostaneta — s s vado.

"Kako sem vesela! — Lahko noč."

Nato je legnila kakor senca v hišo.

Jimmie je odkorakal domov in v svoji duši je navel čudno razburjenost. Nekaj se je naselilo vsoj — nekaj, kar pesniki še stoletja skušajo naslikati, toda Jimmie ni imel znanja s poezijo in zato je bilo njemu vse to nekaj novega. Sam je moral iskati in sam rešiti. Bilo mu je, kakor da je izgubil ravnotežje in drugi ga mečejo sem in tja kot izrečko. Zmešnjava in strah, upanje in želja, obup in upor, mladke pretresanje živcev, jezna, simpatodoba in mučni dvomi! Kdo naj razmoja to štrno čuvatev? Ni čuha, da je pesnik, ki je prvi skoval simbol porednega malega boga, strajajočega s puško v arce nič hudega slutečega moča, odel ta čuvstva z božanskim svitom!

Najhuje je pa bilo, ker Jimmie ni mogel o tej stvari govoriti s svojo Lizo. V štirih letih svojega zabavanskega življenja je imel nekaj na srcu, česar Lizzie ni smela vedeti! Bilo ga je celo sram, ko je prišel domov in se splazil v posteljo — kakor da bi se sayedal krivice, katero je naredil svoji ženi; valje temu bi ne mogel povedati, v čem pravzaprav obstoji krivica, čeprav bi moral govoriti s ženo o tem. Ali je on kriv? Mar ni mlada feministka tako privlačna, lepa, odkritorsena in čudovita? O Jimmie ni prosil boga, ljubezni, da naj skuhna strup za ostrino njegove pišce! Ne, bila je sila, ki je močnejša od njega — tuja sila, kruna in neizogibna, ki se je sarotila proti njegovemu družinskemu miru. Mogoče je bil kak hlapčon kapitalizma, ki ne more videti, da bi agitator za socialno pravičnost imel mir v svoji duši!

Jimmie je molčal v nadi, da bo s tem vse prišlo. Naivneš! Nikdar v svojem življenju se ni učil kako je treba zatajiti kakšno stvar, s zdaj je bilo prepozno. Na prihodnji seji krajevne organizacije je slišal med ženskami opazke, da so razočarane nad njim, Jimmiejem Higginsom; sodruške so mislile, da je dober socialist, ki se ne zmeni za otročarije, ampak zdaj vidijo, da ni tudi on boljši od drugih; zapeljiv smehljaj lepe ženske mu je zmešal glavo. Jimmie je pošrl zbadljive besede in pogledel, toda zavedal se je, da se je spremašil. Ni bil več tako priden kakor po navadi. Nagneto da bi se bil sukal okrog po dvoranah in delih tiakovine, je počasi lazil za Baskervillevo in gledal v njo kakor tele v nova vrata. Očitno se je smehil pred vsemi — in on, ki ima ženo in tri otroke! Lázale ga ženska doma v skrbeh, da se soper vrne utrujen valed pšenapornega dela za socialistično stvar. Ko je bila seja zaključena, se je Evelyn smehljaje približala Gerrityju, kateri je je prijed pod pasuho in odkorakala sta iz dvorane. Jimmie je stal na mestu kot okamenel in strmel za njima — na veliko sramoto vseh sodrugov in sodruške.

(Dalje prihodnjé.)

Novice iz Jugoslavije.

Komunisti za avtonomijo! — Hrvatsje zapustili Belgrad! Dve vesi sta, ki morata vzbujati našo največjo pozornost: V imenu komunističnega kluba se je izrekel 23. marca vodja kluba dr. Sima Marković v ustavnem odboru za pokrajinsko avtonomijo, poslanci hrvaškega Narodnega kluba so pa zapustili Belgrad in ne pridejo več v ustavni odbor, temveč šele v plenarne seje, če bodo sploh še prišli!

Gibanje za avtonomijo pokrajini silno narašča. Demokratsko-radikalni centralisti se sicer z vsemi silami trudijo, da dobe večino za svoje vladne načrte in kupujejo muslimane z denarjem, slovenske samostojne kmetje pa z ministrskimi in poslaniškimi mesti, da dosežejo svoj cilj, ampak z njihovimi načrti gre vedno težje! Nevarnost, da se razbije centralistični blok, vaju na prvi pogled danes še ni preblizu, ampak zapanje v neomejeno moč in silo centralističnega bloka je valed nepričakovanega nastopa komunistov silno omajano. Kadar pa je omajana vera v vsemoč vlade, vlad da ne stoji več trdno in mogoče bodo zaželi tudi muslimani še premišljevat i o svoji kupčiji in dvomit i o njeni ugodnosti.

Vprašanje ostane odprto, kajak so se postavili tudi kmunisti na stran avtonomistov. Ali so jih dovedli do vere v avtonomijo stvarni raziski, ki govore v prilog pokrajinskim avtonomijam? Te razloge so morali poznati vendar še zdavnaj, a vkljub temu so bili centralisti. Odkod torej ta preobrat čez noč? Ali so dobili kak migtaj od drugod? Inključeno to ni! Hrvatska vlada dobro pozna razmere na Balkanu in v Rusiji živje danes veliki državnik.

Energičen nastop hrvaškega Narodnega kluba, ki je zapustil Belgrad, stoji mogoče tudi v neposredni zvezi s avtonomistično deklaracijo komunistov. Položaj se je pričel čistiti.

Tudi v Sloveniji bo dobilo gibanje za avtonomijo valed odločiteve kmunistov novo moč in novo silo. Vskandanje strahilo s "neparatizmom" in "rušenjem države in narodnega edinstva" se viede več, ker masa vedno bolj spoznava, da se skriva za temi goali nekaj drugega kakor želja po močni in edinstveni državi; masa uvideva, da so te besede samo prazne fraze v ustih onih, ki jih najbolj rabijo, da prikrijejo svojo pravo voljo, namreč zagotoviti si nadvlado svojih strank in različnih "porodij" v državi. Očitka separatizma in radičevstva itd. se danes nihče več ne boji.

To gibanje je vsekakor treba motriti in zasledovati z veliko pozornostjo!

Priročje slovenskih vojakov.— Uredništvo "Napreja" je prejelo ponovno nekaj pismem slovenskih vojakov, ki služijo v Bosni in ki se pritočujejo ponovno nad slabim ravnanjem z njimi. Pretepanje z jermenl je še baje vedno v navadi in neki dopis pravi celo, da se jim pri dotični četi prepoveduje slovensko govoriti.

Dr. Vošnjak poslanik v Koda-nju. Vodja samostojnega kmečkega kluba dr. Bogomil Vošnjak bo imenovan za poslanika v Kodanju. Za dr. Vošnjaka je že zahtevan sgreman.

Dva otroka povožena. 23. marca je bila na Žabjeku povožena 3 letna Melita Hotovšek in je bila takoj mrtva. — Ob četrta na 12. uru popoldne pa je neki kmetaki vovnik povozil pred Urbančovo trgovino na Marijinem trgu 9 letno Angelo Zupančičevo, hčerko postrežka, stanujočo na Dunajski cesti 9. Zupančičeva je bila takoj mrtva. Voz je pridrljal tako naglo po Miklošičevi cesti, da se mu Zupančičeva ni mogla več izogniti.

Pošar v Knežji vasi pri Trebnjem je 21. marca upepelil 14 hiš z vsemi gospodarskimi poslopji, cerkev in župnišče. Zgorela je cela vas. Odslek za prehrano je nakazal požarilecem 2000 kg krušne moke, 180 kg masti in 60 kg sladkorja, ker je razen nekaj glav živine zgorelo prav vse.

Demokrati pred razcepom? Iz Belgrada prihajajo vesti, da je neko število poslanecv v demokratskem klubu, nezadovoljno s tem, da je klub ne samo izdal svoj jugoslovanski program, ampak da je tudi zavozil vprašanje reforme v tako blato, da onečašuje vsakega pravega demokrata. Pri

raspravi v klubu o sporazumu z muslimani je dalo to nezadovoljstvo povod k ostrim spopadom. Zdi se, da bo zavzel ta spor usodne dimenzije. — Take vesti prihajajo iz Belgrada.

Za brezplačno zdravniško pomoč. Posl. Ivo Lovričević je stavil na ministra za narodno zdravje interpelacijo glede širjenja nalezljivih bolezni po vojni, posebno jetike in sifilisa. Poslanec Lovričević je predlagal, naj se imenujejo potujoči zdravniki, ki bodo zdravili kmetje in imeli poljudna predavanja. Bolniška pomoč naj bi bila brezplačna.

Rumunska se prodaja francoskemu in angleškemu kapitalu. Rumunska vlada išče posejila krog 1 milijarde levov. Posojilo naj bi ji dal konsorcijski angleških in francoskih bank, ki bi v zameno za to smel 30 let izrabljati vsa mineralna olja na Rumunskem.

Občinske volitve v Sloveniji. Po naredbi ministrstva za notranje stvari se bodo vršile občinske volitve v Sloveniji najprej v večjih, potem pa v manjših krajih. V Ljubljani se bodo vršile 26. aprila.

Morala v mestih in na kmetih. Med vojno so se v naših mestih in na kmetih pojavili znaki lakome morale zlasti glede zakonskega življenja. Nekatere babice so imele obilo klientele ne samo fine gospode, ampak tudi kmečke lene. Za gotove operacije pri odstranjanju ploda so zahtevale babice do 1000 K. Seveda je večina ljubljanskih babic stroga in počemna, toda v nekaterih slučajih so se mnoge pregrešile. Zgodil se je celo slučaj, da je ponujala babici neka kmetica kar dva cela prešča, če ji ustreže gotovi želji.

Vse pride na dan! Za čas prevrata v mesecu novembru leta 1918. so neznanl ljudje popolno-

ma oplenili tovorne vozove, ki so bili naloženi s pohištvom in dragocennostmi bivšega tržaškega namestnika Prica-Skeneta. Vse vozove so oplenili na kolodvoru v zalogu. Te dni so avstrijski orožniki v Špilju arbirali držnega vionilca Janeza Ferdinanda Gorjanca, pri katerem so našli mnogo srebrnine, izvirajoče iz lastnih baronove.

POOBLASTILA

delu MATIJA SKENDEK, že 12 let za rojaka po naš Ameriki. On se mora vedeti, kako se pooblastila izdelujejo. Piki mu in razloži svojo sadovo, pa ti bo naredil vse pravilno, da ti ne bo moglo grunt predan s nepravilnim pooblastilom.

GENE ZA DENARNE POBLASTIJE

V Jugoslavijo pošljemo za:

\$ 2.00	.....K 240
5.00	.....K 620
10.00	.....K 1.250
25.00	.....K 3.150
50.00	.....K 6.400
75.00	.....K 10.000
374.00	.....K 50.000

Za slučaj, da hoče kdo poslati denar v dinarjih, naj računa 4 krova za en dinar.

V Italijo pošljemo za:

\$ 5.00	..... 110 lir
10.00	..... 210 lir
25.00	..... 500 lir
45.00	..... 1.000 lir
222.00	..... 5.000 lir

Denar naj se nam pošlje po poštinih money-orderih ali po bančnih draftih ali Express čekih ali v registriranih pisnih na: želji

SARAJEVO & OSKAR Slovenska banka, 70-92t Ave. New York City

Prišlo je veliko število potnikov katere je naš Hrvatski Bankir
— ZARO —
privel meseca marca na parnikih Chicago, Rocham-
bazu, Niagara, La Touraine, La Loraine
in se vedno dohajajo.

HITITE DOBITI SVOJCE
ker je sedaj bankir Zaro ustanovil tri svoje urade, enega v Belemgradu, drugi v Zagrebu in tretji v Havre, da bo svojim potnikom v pomoč za hitro in jamčeno potovanje. Zastopa vse parobrodne črte, vi si lahko sami izberete katerikoli parobrod.

HITITE Z NAZNANILOM ZA VAŠ POS IN ZA ODHOD V DOMOVINO
ker kdor se prvi prijavi pride tudi prvi na vrsto. V New Yorku in v Havre vas pričaka Zarin zastopnik in vam brezplačno pomaga pri vseh zadevah pri potovanju.

POTRUDITE SE HITRO POSLATI DENAR V DOMOVINO DOKLER JE ŠE TAKO NIZKO CENO DENAR
\$7.50 ZA JUG. KRON 1000.

V teku 18 dni vam dostavi denar naš bankir Zaro v domovino, hitro, točno in jamčeno. Za poslani denar oeebi v domovini, vam da za jamstvo poštini rezit, a za dostavo denarja na banko v domovini vam preskrbi uložno knjižico.

Ne izgubajte časa, temveč se takoj obrnite za vse česar potrebujete do vašega državno pooblaščenega bankirja
HENRY C. ZARO,
39 Cooper Square, New York City.
Tel.: Orchard 7007.

Zanesljivo in hitro
poskrbuje denarna izplačila v stari domovini in upravlja druge bančne posle
FRANK SAKSER STATE BANK
• 82 Cortlandt Street, New York, N. Y.
Rojaki, poslužite se v vseh zadevah te slovenske banke, ki je pod stalnim nadzorstvom državnega urada in ima za varstvo \$100,000.00 glavnice in \$50,000.00 rezervnega zaklada.
Za FRANK SAKSER STATE BANK
Frank Sakser, predsednik.